

Toholammin kunta
Lampintie 5
69300 TOHOLAMPI

Sosiaali- ja terveysministeriö
Meritullinkatu 8
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: STM068:00/2015

TOHOLAMMIN KUNNAN LAUSUNTO LUONNOKSESTA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON VALINNAN- VAPAUSLAINSÄÄDÄNNÖKSI

1. Valinnanvapauden hallittu ja asteittainen laajentaminen kannatettavaa

Toholammin kunta pitää sote-uudistusta tarpeellisena ja kannattaa valinnanvapauden hallittua laajentamista sekä etenemistä asteittain esimerkiksi maakunnallisina pilotteina ja kokeilujen kautta nykyisen palvelusetelilain puitteissa, käynnissä olevien kokeilujen tuloksia hyödyntäen. Valinnanvapauden toimeenpanolle on varattava riittävä siirtymäaika. Markkinoiden avautuminen suoran valinnan sote-keskuksille ja suunhoidon yksiköille sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto yhtä aikaisesti 1.1.2019 muodostavat suuren riskin palvelujen jatkuvuudelle.

Toholammin kunta pitää perusteltuna valinnanvapausmallin käyttöönottoa asteittain ja samanaikaisesti koko maassa niin yksityisen kuin julkisomisteisen tuotannon osalta. Tämän hallituksi toteuttamiseksi valinnanvapaus ja sen edellyttämä tuotannon yhtiöittäminen tulisi toteuttaa perustasoon kuuluvissa sosiaali- ja terveydenhuollon ja hammashoidon suoran valinnan palveluissa aikaisintaan 1.1.2021 alkaen ja laajennettuun perustasoon kuuluvissa palveluissa 1.1.2023.

Siirtymäkauden aikana palvelusetelin käytön laajentamisella ja henkilökohtaisen budjetin pilotoinnilla voidaan hankkia kokemuksia valinnanvapauden lisäämisestä.

2. Voimaantulon aikataulut käytännössä mahdottomia toteuttaa

Lakiluonnoksessa esitetty valinnanvapauden siirtymisen aikataulu ei ole mahdollinen. Tarvittavien tietojärjestelmämuutosten hallittu toimeenpano edellyttää selkeää vastuunjakoja sekä riittävää aikaa. Laajojen tietojärjestelmämuutosten toimeenpano ja käyttöönotot edellyttävät aiempien kokemusten perusteella 3-5 vuoden siirtymäaikaa.

Jos laki tulisi voimaan esitetystä muodossaan vuonna 2019, maakunnan täytyisi aloittaa merkittäviä valinnanvapauteen liittyviä valmistelutoimia jo vuonna 2018. Tällaisia olisivat mm. suoran valinnan palveluntuottajien ilmoittautumisten vastaanottaminen vähintään 6 kk ennen lain voimaantuloa, ja asiakkaille valinnanvapaudesta informointi 2 kk ennen lain voimaantuloa. Myös palveluntuottajien kanssa tehtävien sopimusten, tuottajien hyväksymiskriteerien ja hinnoitteluperusteiden olisi oltava valmiina vähintään puoli vuotta ennen lain voimaantuloa. Asiakaseteleihin ja henkilökohtaiseen budjettiin täytyisi tehdä kriteeristöjä, päätöksiä palveluista joissa asiakasseteli otettaisiin käyttöön, huolehtia maksatusjärjestelmistä jne. Aikataulu ei ole mahdollinen.

3. Lähipalveluiden turvaaminen

Toholammin kunta edellyttää lähipalveluiden turvaamista. Lähipalveluita ovat äitiys- ja lastenneuvolapalvelut ja perheneuvonta, koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltopalvelut, perusterveydenhuollon vastaanottopalvelut (terveyden- /sairaanhoitajan, lääkärin, hammaslääkärin vastaanotot), eräiden erityispalveluiden (kuten mielenterveys- ja päihdetyön ja apuvälinekartoitusten) kotikäynnit, laboratorionäytteenottopalvelut, kotisairaaloiminta, terveyskeskussairaalan toiminta, ellei sitä sovita seudullisesti hoidettavaksi, päihde- ja mielenterveystyön piiriin kuuluvat avohoidon palvelut (kuten psykiatrisen erikoissairaanhoitajan tai vastaavan työntekijän toiminta), huumevieroitus- ja korvaushoito, alkoholi-ongelmaisten katkaisuhoidot.

Tavoitteena on varmistaa palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja tarkastelussa on huomioitava asukastiheyden lisäksi myös maantieteelliset etäisyydet.

Toholammin kunta toivoo, että kunnille ja yrityksille mahdollistetaan osallistuminen lähipalveluiden tuotantoon ja se huomioidaan laissa rahoitusta päätettäessä.

4. Valinnanvapausmalli rajoittaa maakunnan oikeutta päättää palvelujen tuotantotavasta

Toholammin kunta katsoo, että maakunnan mahdollisuudet kantaa järjestämisvastuutaan, toteuttaa palvelujen integraatio ja pitää kustannukset kurissa ovat pieniä, kun perustason palvelut siirtyvät yritysten vastuulle ja markkinaperusteiseen ohjaukseen. Malli rajoittaa maakunnan oikeutta päättää palvelujen tuotantotavasta ja ohjata palveluja kokonaisuutena. Erityisesti maksusetelipalvelujen ja asiakassetelipalvelujen tuottajien ohjaus on vaikeaa.

Valinnanvapausmallissa rajoitettaisiin voimakkaasti maakuntien päätösvaltaa säätämällä niille velvoite käyttää asiakasseteliä muissa kuin suoran valinnan palveluissa vähintään 15 % näiden palveluiden kokonaiskuluista. Toholammin kunta pitää kiinteää vähimmäistason määrittelyä perusteettomana ja maakuntien itsehallinnollisen aseman vastaisena.

Palvelun tuottajille maksettava kiinteä tarveperusteinen maksu on hyvä määräytymisperuste, mutta jos tarvekertoimet ovat puutteellisia, järjestelmä voi kannustaa tuottajaa ohjaamaan suuria kustannuksia tai niiden riskiä aiheuttavia asiakkaita maakunnan

liikelaitoksen tai jonkun muun suoran valinnan palvelun tuottajan hoidettavaksi. Määräytymisperuste voi myös kannustaa kohdennettuun asiakasvalintaan.

Toholammin kunta katsoo, että myös kunnille on annettava mahdollisuus omistaa yhtiömuodossa sote-keskuksia tasavertaisesti muiden toimijoiden kanssa. Toholammin kunnan mielestä sote- ja maakuntauudistus sekä valinnanvapauslaki tulee käsitellä kokonaisuutena.

Toholammilla 27.3.2017

Toholammin kunnanhallitus

Jukka Hillukkala
kunnanjohtaja

Ilkka Piispanen
kunnanhallituksen puheenjohtaja